

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

תוכן

- א. גידולי תרומה תרומה ... גידולי גידולין חולין.....1
- ב. הטבל גידוליו מותרין בדבר שזרעו כלה.....2
- ג. דבר שאין זרעו כלה גידולי גידולין אסורין.....3
- ד. רבויא דרבו גידולין על עיקרו מותר.....3
- הדרן עלך תנודר מן הירק.....4
- ה. קונם יין שאני טועם היום אינו אסור אלא עד שתחשך.....4
- ו. שבת זו אסור בכל השבת ושבת שעברה.....5
- ז. חדש זה אסור בכל החדש ור"ח להבא.....6
- ח. שנה זו אסור בכל השנה וראש השנה לעתיד לבא.....6
- ט. שבוע זה אסור בכל השבוע ושביעית שעברה.....6
- י. ואם אמר יום אחד שבת אחת חדש אחד שנה אחת שבוע אחד אסור מיום ליום...7
- יא. עד הפסח אסור עד שיגיע עד שיהא אסור עד שיצא עד לפני הפסח ... אסור עד שיצא
7
- יב. לכשתחשך צריך שאלה לחכם מאי טעמא ... גזירה היום משום יום אחד.....8
- יג. קונם יין שאני טועם השנה נתעברה השנה אסור בה ובעיבורה.....10
- יד. כאילו בנה כמה והמקיימו כאילו הקריב עליה קרבן.....10
- טו. חדש זה אסור בכל החדש ור"ח להבא ... לחדש חסר ... קרו אינשי ריש ירחא....11
- טז. קונם יין שאני טועם יום ... כיום אחד דמי.....12

דף ס.

א. גידולי תרומה תרומה ... גידולי גידולין חולין

כבר התבאר כבר התבאר במסכת פסחים דף לד: ולעיל דף נז: שגידולי תרומה – שזרע תרומה¹ והזרע כלה באדמה ויצאו ממנה גידולין הרבה, הרי הן כחולין לכל דבר וחייבים בלקט שכחה ופאה ובתרומות ומעשרות, אלא

¹ רמב"ם הלכות תרומות פרק יא הלכה כא

הלכות הדף היומי

מסכת נדרים

שאסורים לזרים. בין אם הישראל זרע או שהכהן זרע, ואפי' הוסיף יותר ממאה פעמים כנגד הראשון אסורין לזרים.

ואפי' תרומת ירקות או שאר תרומה דרבנן, ועריך ליתן הכל לכהן ואינו נוטל ממנו דמים. ואפי' נזרעו שלא בכונה כגון שנפלו ממנו ונזרעו, וגם אסור להאכילם לבהמה ולגוים וכן אסור לכהנים טמאים, וכן גידולי תרומת מעשר דינו כגידולי תרומה לכל דבר.

וגזרו חכמים עליהן שיהיו אסורין לזרים כתרומה משום תרומה טמאה שביד הכהן שלא ישהנה אצלו כדי שיזרענה ותצא לחולין ונמצא בא בה לידי תקלה, שעד זמן הזרע ישכחו שהיא תרומה טמאה ויבואו לאוכלה, לפיכך מותר הכהן לאכול הגידולין בידיים טמאות.

גידולי גידולין – שזרע את הגידולין של התרומה ויצאו מהן גידולין שניים הרי הגידולין השניים חולין לכל דבר² ומותרים לזרים ולא גזרו עליהן ודינם כטבל.

ב. הטבל גידוליו מותרין בדבר שזרעו כלה

הזורע³ את הטבל לאחר שהתחייב בתרומות ומעשרות⁴, בין דבר שזרעו כלה בין דבר שאין זרעו כלה אם אפשר ללקטו שעדיין לא נרקב באדמה, ולא יפסיד אם יעקרנו, קונסין אותו ומלקטו, אבל אם א"א ללקטו אינו חייב לחרוש ולאבדו, ואם צמח אין מחייבין אותו לעקור והגידולין חולין, ומותר לאכלן עראי בדבר שזרעו כלה⁵. י"א⁶ דדוקא בשכח זרע, אבל אם זרע במזיד חייב לעקרו ולהשחיתו.

² רמב"ם שם הכ"ב

³ רמב"ם הלכות מעשר פרק ו הלכה ו

⁴ דהיינו לאחר שנתמרה ושאר הראשונים סתמו בזה וכתבו אחר שנתמרה וצ"ע ונראה דה"ה אם נקבעו בא' משאר הדברים הקובעים אף על גב שאין קובעין אלא מדרבנן מדסתם בגמ' טבל וצ"ע כדמשמע בתוס' ומאירי לעיל נ"ח ב' דבעי גם שראה פני הבית ודעת החזו"א מעשרות סי' ו' סק"ה שגם באופן שאסור לזרוע מובא ברמב"ם שם ה"ג

⁵ שלא גזרו על גידולי טבל בדבר שזרעו כלה כמו שגזרו על גידולי תרומה דבגידולי תרומה הטעם משום תרומה טמאה ביד כהן שישהה אותן לזרען כדי להפקיע טומאתן ואתי בהו לידי תקלה כמבואר לעיל אבל בגידולי טבל שמותרין באכילה גם בטומאה ל"ש גזרה זו ואף על גב דטבל דבר שיש לו מתירין הוא כיון שזרעו כלה ואין כאן כלום ממנו אינו אוסר. עיין במפרשי המשנה תרומות טו

⁶ כ"מ בביאור הגר"א בירו' שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

ואם היה דבר שאין זרעו כלה אפילו גידולי גידולין אסורין עד שלש גרנות⁷ כלומר עד שיזרע ג"פ את הגידולין וגידוליהן וגידולי גידוליהן⁸, והרביעי מותר, ומפני מה הגידולין אסורין באכילת עראי עד שיפריש, מפני תרומת מעשר ותרומה גדולה שבה⁹. וי"א¹⁰ שאם רבו גידולי הגידולין על הגידולין מותרין.

וכן הדין בזרע מעשר שלא ניטלה תרומת מעשר.

ג. דבר שאין זרעו כלה גידולי גידולין אסורין

כל הנאמר לעיל בגידולי תרומה¹¹ דוקא בדבר שזרעו כלה, כמו חיטים ושעורים ושאר התבואה וקטניות וכן הכרוב והשומר וכדומה שהזרע נרקב באדמה, ולא נשאר ממנו אלא כמו גידין דקין בארץ וממנו צומח אח"כ הפרי.

אבל בדבר שאין זרעו כלה כמו בצלים ושומים ושתילי כרוב והלוף וכדומה שהזרע אין נרקב, אלא גדילה והולכת הרי התרומה קיימת ודינה כתרומה ממש. ואפי' גידולי גידולין אסורין ואפי' מאה פעמים¹². ודעת הרבה ראשונים¹³ שרק עד ד' גרנות אסור, אבל גורן חמשית כלומר שכבר זרע ד' פעמים כל פעם את הגידולים היוצאים, העם החמשית מותר אפי' בדבר שאין זרעו כלה.

ד. רבויא דרבו גידולין על עיקרו מותר

⁷ משמשע שאין חילוק אם רבו או לאו דלא כהר"ן והרא"ש ועיין חזו"א שביעית סי' ח' סק"ב שמה שם כיון דרבנו כ' דמעם גזרת טבל משום תרומה אמאי חמיר מתרומה ואולי למסקנת מרן שם גם בטבל מיירי דוקא בלא רבו וסמך רבנו על מש"כ בה' תרומות אמנם הראב"ד חולק גם בתרומה.

⁸ כגון שזרע הראשון אחר מירוח אבל השאר זרע לפני כמר מלאכה דאל"ה כולהו הו"ל גידולי טבל.

⁹ שגזרו אטו תרומה ותרומ"ע שהרי גם בטבל יש בו תרומה ותרומ"ע כמבואר בחזו"א שביעית סי' ח ב ומ"מ לא גזרו אלא בדבר שאין זרעו כלה ועיין אור שמה שם שלפ"ז בטבל הטבול למע"ש או למ"ע הגידולין חולין גם באין זרעו כלה ועיין חזו"א שם שיש מהראשונים שכתבו דהמעם משום דהוי דבר שיש לו מתירין ולא בטל ולפ"ז אין חילוק ובכל הטבלים דינם כן.

¹⁰ דעת הרא"ש והר"ן שדדוקא בלא רבו גידולין השניים על הראשונים והשלישים על השניים אף על גב דאיכא רוב נגד הטבל עצמו שנזרע בראשונה אבל אם רבו גידולי הגידולין על הגידולין מותרין

¹¹ רמב"ם שם הלכות תרומות

¹² דרך אמונה שם קצט

¹³ ר"ש ורא"ש ור"י בן מ"ע תרומות פ"ט מ"ו ומהר"ם חלאוה פסחים ל"ד א' והוא גרים שם גורן הרביעי מותר וי"ל דכונתו גורן הרביעי כשיזרעו דהיינו החמשי:

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

גידולי תרומה¹⁴ אם רבו הגידולין על העיקר בגידולי הגידולין, כגון שזרע בצל וגדל ואח"כ זרעו שוב והוסיף עבשיו רוב כנגד מה שהיה בשעה שזרעו פעם שניה הרי הגידולין מעלין את העיקר אף על פי שאין זרעו כלה ויהיה הכל מותר לזרים. ומ"מ טבל הוא שהרי בטלו גידוליו את העיקר ורק איסור תרומה בטל ומותר לאכל ממנו עראי.

אך אם הוסיף רוב רק כנגד הגידול הראשון אינו מועיל.

זרעוני גינה שאינם נאכלים כגון זרע לפת וצנון אף על פי שאותו לפת וצנון תרומה גידוליהן מותרין והרי הן חולין לכל דבר, וכן הזורע פשתן של תרומה הגידולין מותרין לזרים. וכן זרע בצלים ולוף השוטה וכרישין וכן זרע קישואין ודלועין שמכיון שאין עומדין לאכילה לא גזרו עליהן, ואין עליהן קדושת תרומה כלל ומותר לאכלן לזרים ולזרעם, וכל אלו דוקא בזרעו כלה מותרין, אבל באין זרעו כלה אסורין עד פעם רביעי.

הדרן עלך הנודר מן הירק

ה. קונם יין שאני טועם היום אינו אסור אלא עד שתחשך

הנודר לאסור יום אחד¹⁵ יש חילוק בניסוח הנדר עד מתי אסר, שאם אמר קונם יין שאני טועם יום אחד, או קונם יין שאני טועם יום, אסור בו מעת לעת, כלומר שאם נדר בתצות יום א' אסור עד תצות יום ב'. כמו שיבואר להלן.

¹⁴ רמב"ם שם

¹⁵ שו"ע ונו"כ רכ א

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת נדרים

אמר קונם יין שאני טועם היום, או שאמר קונם יין שאני טועם יום זה¹⁶ אינו אסור אלא עד שתחשך, בין עומד בתחלת היום או בסופו. אולם כשתחשך צריך שאלה לחכם קודם שישתה יין, כמו שיבואר להלן.

אמר ביום¹⁷ שאעשה דבר פלוני לא אוכל אותו היום, אם עשת את אותו הדבר דינו כהיום שאסור לאכול אותו היום מותר בלילה, וצריך שאלת חכם¹⁸.

ואם אמר אותו היום ולמחרתו גם לילה שבנתיים אסור, שכיון שהתחיל נדרו לא פקע עד עבור זמנו, ולילה שאחר המחרת מותר.

ואם עמד בלילה והתחיל הנדר, אסור בלילה וביום שלאחריו ובלילה שניה וביום שלאחריו¹⁹.

ו. שבת זו אסור בכל השבת ושבת שעברה

היה עומד באמצע השבוע²⁰ או קודם לו²¹ ואמר קונם יין שאני טועם שבת זו או שבוע זו²², או שאמר קונם יין שאני טועם השבוע²³, אסור עד סוף כל השבוע ויום שבת הבא אסור גם כן, ואחר כך מותר אפילו בלא שאלת חכם²⁴.

היה עומד ביום השבת ונדר כנ"ל אז אינו אסור אלא עד מוצאי השבת²⁵.

אמר בידיש קונם שאני טועם דיא וואך, י"א שאין יום השבת בכלל האיסור²⁶. וי"א שגם שבת בכלל. מלבד מי שמקבל עליו שלא לאכול בשר דיא וואך שמותר בשבת²⁸,

¹⁶ ש"ך שם ב מהסמ"ק ומהרלב"ח בתשובה ט

¹⁷ שו"ע ונו"כ שם ב

¹⁸ ש"ך שם ה

¹⁹ ט"ז שם א וש"ך שם ו משו"ת הרא"ש כלל יב

²⁰ שו"ע ונו"כ שם ג

²¹ ט"ז שם ב

²² לבוש שם ט"ז שם ט"ז דגם בלשון שבוע נכלל יום השבת דהא לשון שבוע הוא לשון שבעה דהיינו כל שבעת

ימי השבוע עם השבת ומ"מ כל שעומד באמצע השבוע לא אסר על עצמו אלא עד כלות ה' ימי השבת

²³ ש"ך שם ט מהמרלב"ח בתשובה שם ועיין וכתוב בתשובת מבי"ט ח"ב סי' ק"ד דף נ' ע"ג

²⁴ רמ"א שם. דלא שייך הכא שום גזירה, דהכל בקיאין בהכי. לבוש שם. וכן דעת הט"ו, ובש"ך שם י הביא

שדעת הב"ח כר"פ בסמ"ק והברטנורא שצריך שאלה בשבוע וחודש זה.

²⁵ ט"ז שם ב וש"ך ז

²⁶ שלשון זה הוה כלשון ימות החול בלשון הקודש שהרי כשרוצים לומר שבת וחול אומרים בל"א שבת אוני

וואך ממילא נתמעט יום השבת לגמרי דלשון וואך הוא הפך דשבת. ט"ז שם

²⁷ נקודות הכסף שם

²⁸ ואם אמר באנגלית WEEK לכאורה כולל גם שבת אולם יש לדון אם נדר שלא יאכל בשר האם נאמר

שכוונתו חוץ משבת מטעם המוזכר.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

משום דשלא היתה כוונתו רק על ימות החול, ולא על השבת שחייב להתענג ולאכול בש"ש.²⁹

ולכו"ע אם אמר קונם שלא אוכל אין ה' או ו' וואכ"ן אז הכונה שלו דרך מספר ואז ודאי גם השבתות בכלל.³⁰

ואם עומד בשבת ואומר שיאסר עליו דיא ווא"ך איזה דבר, ודאי לא נתכוין על אותו יום, אלא על השבוע הבא כן.

ז. חדש זה אסור בכל החדש ור"ח להבא

היה עומד³¹ באמצע החדש או קודם לו ואמר חדש זה, או החודש³² אסור עד תשלום החדש ומותר ביום ראש חודש הבא.

ח. שנה זו אסור בכל השנה וראש השנה לעתיד לבא

היה עומד³³ באמצע השנה או קודם לו ואמר שנה זו, או השנה³⁴, וי"א אף האומר עד שנה³⁵, אסור עד סוף השנה ומותר ביום ראש השנה. ושנה זו מונין מתשרי עד תשרי, שאפילו אם עומד בכ"ט באלול ואומר שנה זו כיון שתחשך והגיע תשרי מותר, ואין אומרים שמא כיון עד ניסן שהוא גם כן ראש השנה לכמה עניינים, שבנדרים הולכין אחר לשון בני אדם.

ט. שבוע זה אסור בכל השבוע ושביעית שעברה

היה עומד³⁶ באמצע השמיטה או קודם לה ואמר שמיטה זו, אסור עד סוף השמיטה והשנה השביעית עצמה גם כן אסור, דדין שמיטה ודין שבת שוין הן.

²⁹ ויש לדון אם הוא הדין על יין ודנים וצ"ע. והא דלא הביאם בנקה"כ כיון שהוא בא ליישב המנהג.

³⁰ מ"ז שם

³¹ שו"ע ונו"כ שם ד

³² ש"ך שם ט מהמרב"ח בתשובה שם ועיין וכתוב בתשובת מבי"ט ח"ב סי' ק"ד דף נ' ע"ג

³³ שו"ע ונו"כ שם ו

³⁴ ש"ך שם ט מהמרב"ח בתשובה שם ועיין וכתוב בתשובת מבי"ט ח"ב סי' ק"ד דף נ' ע"ג

³⁵ המבי"ט בתשובה שם, וכתב עליו הש"ך שם שאינו מכורח.

³⁶ שו"ע ונו"כ שם ט

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

י. ואם אמר יום אחד שבת אחת חדש אחד שנה אחת שבוע אחד אסור מיום ליום

אמר קונם³⁷ שאני טועם יום אחד או קונם יין שאני טועם יום, אסור בו מעת לעת, וכן אם אמר ואם אמר שבוע אחד או שבוע סתם אסור שבוע מעת לעת משעה שנדרר³⁹³⁸.

אמר חדש אחד או חדש סתם אסור חודש אחד מיום מעת לעת⁴⁰. לדוגמא אם נדר בהצני יום ט"ו לחדש תמוז אסור עד הצני יום ט"ו לחדש אב אף על פי שאינו אלא כ"ט ימים שתמוז הוא חסר מ"מ הוא חדש שלם מיום ליום⁴¹.

אמר שנה אחת או שנה סתם אסור שנה אחת מעת לעת⁴² מעת שנדרר⁴³. וכן אם אמר שמיטה אחת או שמיטה סתם, אסור שבעה שנים מעת לעת כמו בשבוע אחד⁴⁴.

יא. עד הפסח אסור עד שיגיע עד שיהא אסור עד שיצא עד לפני הפסח ... אסור עד שיצא

³⁷ שו"ע ונו"כ שם א

³⁸ ש"ך שם יא

³⁹ שו"ע ונו"כ שם ג

⁴⁰ שו"ע ונו"כ שם ה

⁴¹ וכן פי' הרא"ש אם עמד בח' לחדש ואמר חדש עלי אסור עד ח' לחדש הבא אבל הרמב"ם פ"ט מה"נ והסמ"ג לאוין רמ"ב ור' ירוחם נ"ד ח"ו כתבו אם אמר חדש א' אסור משעה שנדר עד תשלום ל' יום גמורים מעל"ע ונראה דהם מייירי בסתם חדש שהוא שלם ולכך צריך ל' יום אבל בחדש חסר מודים דסגי בכ"ט יום. ש"ך שם יג

⁴² שו"ע ונו"כ שם ז

⁴³ ש"ך שם יד

⁴⁴ שו"ע ונו"כ שם י

הלכות הדרף היומי

מסנת נדרים

האוסר⁴⁵ עצמו על דבר אחד עד הפסח או שאומר עד פני הפסח, אינו אסור אלא עד שיגיע פסח בלבד⁴⁶, וי"א⁴⁷ שצריך שאלת חכם.

ואם אמר עד שיהיה הפסח הרי זה אסור עד שיצא הפסח, ויש אומרים דעד פני הפסח גם כן אסור עד שיצא, מכיון שסבורים שלשון זאת דפני יש במשמעותו שלשה עניינים, אפשר להבין עד פני ימים הראשונים דהיינו עד שיגיע שכן הוא דעת הסברא הראשונה, ואפשר לומר גם עד פני הימים האחרונים, ואפשר לומר שהוא לשון פנייה עד דפני הפסח כלומר עד דמתפני ימי הפסח דהיינו עד שיצא, ואולינן לחומרא⁴⁸.

יב. לנשתחשך צריך שאלה לחכם מאי טעמא ... גזירה היום

משום יום אחד

כבר התבאר שיש חילוק בניסוח הנדר⁴⁹ אם אמר קונם שאני טועם יום אחד, או קונם יין שאני טועם יום, שאסור בו מעת לעת. ומחויב לנהוג איסור תיכף משעת נדרו, ואם אכל בו ביום עובר על בל תאחר, אבל מ"מ לא עבר על הנדר וצריך לנהוג איסור ביום אחר⁵⁰, וי"א⁵¹ שאם פשע ואכל אין לו תשלומים, שיום אחד סתמא מסתמא דעתו מיד.

⁴⁵ שו"ע ונו"כ שם יא

⁴⁶ דבנדרים הולכין אחר לשון ב"א דעד ולא עד בכלל ובאמר קונם פירות שגדלו עד היום מותר בפירות שגדלו בו ביום ובאומר עד היום הוזה עיין בש"ך חוה"מ (סמ"ג סקמ"ה) ובאו"ת שם. חי' רע"א שם. ובש"ך חו"מ סימן מ"ג ס"ק מ"ה, במהל כל תביעות שיש לו עד, חילק בין עד יום פלוני דהוי לא עד בכלל, לבין עד היום דהוי כעד עכשיו והוי יום הזמן בכלל. אסר עצמו עד אחר הפסח, יש לחקור עד כמה הוא הזמן, ועיין בשו"ע חו"מ סוף סימן הנ"ל [סעיף כט] בכתוב כן בשטרות מפרשינן עד שיעברו רוב ימים שבין פסח לעצרת. גליון מהרש"א שם ה

⁴⁷ כ"כ הב"ח דכל היכא דאינו אסור אלא עד שיגיע כגון עד הפסח לד"ה ובעד פני להרמב"ם וכן עד הגשם (לקמן סעיף י"ח) בכלן צריך שאלה לחכם דלמא לא ידע להפריש ביניהם. ש"ך שם יט. ואפשר שהוא הב"ח לשיטתו אך לשאר אחרונים שגם בשבוע וחודש לא חשו וא"צ שאלת חכם אפשר דה"ה הכא וצ"ע. וכן נראה בגליון מהרש"א ו.

⁴⁸ דעת הרא"ש ובטור שדין זה אינו בנודר מן היין אלא מדברים אחרים דוקא דבנודר מן היין אף באומר שיהא פסח או פני פסח אינו אסור אלא עד שיגיע הפסח דהלכה כר"י דבמשנה ס"פ קונם יין שלא נתכוין זה אלא עד שעה שדרך בני אדם לשתות יין. מיהו מדהשמיט המחבר לקמן דברים אלו משמע דסבירא ליה כהרמב"ם וסייעתו דאפילו ביין אסור עד שיצא פסח וכ"כ הב"ח לקמן. ש"ך שם יח

⁴⁹ שו"ע ונו"כ שם א

⁵⁰ כ"כ הרשב"א בחי' (דס"ג ע"ב) ד"ה קונם יין מובא בחי' רע"א שם

⁵¹ ר"ן מובא בחי' רע"א

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

ואם אמר קונם יין שאני טועם היום, או שאמר קונם יין שאני טועם יום זה⁵², אינו אסור אלא עד שתחשך, בין עומד בתחלת היום או בסופו. אולם כשתחשך צריך שאלה לחכם ואין צריך פתח⁵³, קודם שישתה יין, גזירה שמא פעם אחרת יאסור עליו יום אחד, ולא ידע להפריש בין היום, ליום אחד, ויבא לשתות בלילה אפילו באומר יום אחד.

ואם עבר ואכל קודם שתחשך, עבר על נדרו, ואין לו תשלומים ביום אחר⁵⁴.

אולם אם נדר או נשבע להתענות יום אחד, או שקיבל עליו להתענות א' בשבת, לתענית שאמרו חז"ל נתכוון, כלומר מקודם שיעלה עמוד השחר עד שתחשך. ואין צריך שאלה⁵⁵.

הנודר שלא יאכל או שלא יעשה דבר ביום פלוני, יש להסתפק אם מתחיל נדרו או שבועתו מן הלילה או מן היום⁵⁶.

יש אומרים אם היה הנדר של מצוה כגון ללמוד או לקיים שום מצוה אחרת כגון שאמר אלמוד היום, אינו צריך ללמוד מכח נדרו אלא עד הלילה ואינו צריך התרה לכשתחשך, שעל אף שהגזירה שייכת גם כאן, מכל מקום משום גזירה זו לחוד לא היינו מצריכים שאלה, אלא משום שבכל נדר יש בלאו הכי קצת נידוד עבירה ומצוה לישאל על הנדרים (כדאמרין לעיל דף נט: כאילו בנה במה כו' עיי"ש), לפיכך כאן ששייך בו גזירה זו קנסוהו וגזרו שלא ישתה עד שישאל עליו לחכם, אבל בנדר של מצוה כיון שלא שייך קנסא שהרי טוב עשה שנדר, בטלו גם כן גזירתם ולא הצריכוהו שאלה⁵⁷.

⁵² ש"ך שם ב מהסמ"ק ומהרלב"ח בתשובה ט

⁵³ ובהכי יבואר במה שונה מאם אמר יום אחד שאם בלא"ה צריך שאלת חכם א"כ גם באמר יום אחד יותר בשאלת חכם אלא דביום אחד צריך פתח להתיר משתחשך קודם מעת לעת כשאר נדרים ועוד שצריך שאלה מדאורייתא אבל באומר היום מדין תורה מותר משתחשך וחכמים גזרו שאלה ואין צריך פתח. ש"ך שם ג

⁵⁴ חי' רע"א שם

⁵⁵ ערך לחם למהריק"ש שם וש"ך ד, ולא גזרינן משום יום אחד, היינו משום שהדבר ידוע שדינו של תענית כך הוא שאין איסורו כשאר נדרים, שכבר קבעו לו חכמים זמן, הלכך אפילו שרית ליה לכשתחשך בלא שאלה לא אתי לאיחלופי בנדר יום א', שדיני תענית ונדרים חלוקים הם ולא אתי לאיחלופי, אבל הכא איכא למיחש דלמא אתי לאיחלופי ביום אחד וצריך התרה לכשתחשך. ויש אומרים עוד טעם אחר דבהיום דהכא צריך שאלה לכשתחשך ולא בתענית יחיד, משום דלא דמי, דהכא בהיום הותר לו יום זה מתחלתו עד שנדר ודומה בזה ליום א' שאינו נאסר מעת לעת אלא משעת הנדר, וכיון דדמיין להדרי אתי לאיחלופי, אבל תענית דמתסר מתחלת היום לא דמי ליום אחד ולא אתי לאיחלופי, דמימר אמר להכי שרינא לכשתחשך לפי שאסרתי מתחלת היום, אבל ביום אחד שלא חל איסורו מתחלתו אינו בדין שיהא מותר לכשתחשך. לבוש שם. ש"ף ד

⁵⁶ ת' מוצל מאש (פי"ח) מובא בחי' רע"א שם עוד הביא שם ת' מכ"י קהל שעשו תקנה שלא לשחוק אלא ביום שא"א תחנון כתב מהר"י דהלילה שאחר הנוכה מותר לשחוק דעדיין לא הגיע ליום שאומרים בו תחנון.

⁵⁷ לבוש שם וחי' רע"א מהרא"ש והר"ן וכתב לפי"ז ואני מספק דלפי"ז י"ל דדוקא לנודר עצמו גזרו אבל במדיר פירותיו על חבירו שלא יאכל מהם היום י"ל דהמודר מותר משתחשך דהוא לא עביד איסורא ולא גזרו עליו וקצת לא משמע כן מדל"א הזכירו הר"ן והרא"ש הך ג"מ וצ"ע לדינא.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

יג. קונם יין שאני טועם השנה נתעברה השנה אסור בה זבעיבורה

היה⁵⁸ עומד בתוך השנה קודם אדר ולא ידע שתתעבר השנה ואמר שנה אחת או שנה סתם, ואחר כך נודע שנתעברה השנה, אסור י"ג חדשים מיום ליום, ולא אמרינן לא היתה דעתו על שנה מעוברת אלא בסתם השנים שהם שנים עשר חדש, שבנדרים הלך אחר לשון בני אדם, ובלשון בני אדם בין פשוטה בין מעוברת קרויה שנה, וזה נמי כיון שאמר שנה כוונתו היה לשנה תמימה כמו שיהיה הן פשוטה הן מעוברת.

וכן אם עמד בחורף ואמר שנה זו, והיא מעוברת אף על פי שלא ידע שהיא מעוברת אסור עד תשרי, ולא אמרינן שאדר שני יעלה לו במקום אלול.

היה עומד בראש השנה ואמר שנה אחת או שנה סתם ונתעברה ולא ידע שי"א⁵⁹ שדינו כנזכר, וי"א⁶⁰ שאינו אסור אלא י"ב חודש שאל"כ היה לו לומר שנה זו.

אולם אם אמר שנה אחת מיום זה מונין י"ג חדש אפילו עומד בר"ה, לכו"ע⁶¹.

דף ס:

יד. כאילו בנה במה והמקיימו כאילו הקריב עליה קרבן

כבר התבאר במסכת יבמות קט: ולעיל דף כב. נט: שאמרו חכמים ז"ל כל הנודר⁶² הרי הוא כאילו בנה במה בשעת איסור הבמות⁶³, והמקיימו כלומר

⁵⁸ שו"ע ונו"כ שם ז

⁵⁹ לבוש שם

⁶⁰ הסמ"ע בח"מ סי' שי"ב ס"ק כ"ב, והסכים עמו הש"ך טו והביא ראיה שכן דעת הר"ן.

⁶¹ שו"ע שם

⁶² שו"ע ונו"כ רג ג

⁶³ המשילו שניהם זה לזה, שהנודר מעלה על דעתו שעושה מצוה, שחושב בדעתו כיון שמצינו בתורה שאסרה עלינו הרבה דברים שמע מינה דניחא ליה לקודשא בריך הוא שיאסור האדם על נפשו כמה דברים, ואומר אם כן כל המרבה לאסור על עצמו אפילו דברים המותרים הרי זה משובת, ולכך הוא נודר ואוסר דבר על עצמו. וכן הבונה במה בחוץ להקריב עליה קרבן, חושב בדעתו שעושה מצוה, שכיון שצוה הקדוש ברוך הוא להקריב קרבנות בפנים הוא רוצה להוסיף עליהם להקריב קרבנות אפילו בחוץ, לכך אמרו ז"ל שזה טועה הוא, דהא חזינן שהתורה צותה עלינו הרבה מצות להביא כמה קרבנות בפנים, ואף על פי כן אסרה עלינו לבנות במה להקריב עליה קרבן בחוץ. הכא נמי נהי דרחמנא אסרה עלינו כמה דברים, כי מוסיף איהו לאסור על עצמו יותר ממה שאסרה התורה, פשע, ועל דרך אמרם ז"ל גם כן במקום אחר [ירושלמי נדרים פ"ט ה"א] לא דיך במה שאסרה התורה אלא שאתה אוסר עליך דברים אחרים. לבוש שם מהר"ן

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת נדרים

שאינו נשאל עליו, הרי הוא כאילו הקריב עליו קרבן⁶⁴. ולפיכך טוב יותר שישאל לחכם על נדרו⁶⁵.

במה דברים אמורים בשאר נדרים, אבל נדרי הקדש וצדקה מצוה לקיימן, וכן אמר דוד עליו השלום (תהלים קמז פסוק יד) נְדָרֵי לַה' אֲשֶׁלֶם נְגִדָה נָא לְכָל עַמּוֹ, ולא ישאל עליהם אלא מדוחק,

וכן שבועה לא ישאל עליה אלא מדוחק, דשבועה חמורה היא⁶⁶ דכתיב בה (שמות כ פסוק ז) כִּי לֹא יִנְקֶה ה' אֶת אֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת שְׁמוֹ לְשׂוֹא.

ולכתחלה⁶⁷ צריך ליזהר שלא ידור שום דבר, ואפילו צדקה אין טוב לידור אלא אם ישנו בידו יתן מיד, ואם לאו לא ידור מקודם עד שיהיה לו ויתן בלא נדר הקודם. ואם הציבור עושים פסיקה לצדקה ומוכרח ג"כ לפסוק עמהם עתה דווקא לבלי יהא כפורש מן הצבור, יאמר בלי נדר ויאמר כן בפירוש שאם פוסק סתם הוי נדר.

אולם בעת צרה מותר ומצוה לנדור, כשם שמצוה להתפלל לד' בעת צרה, אך אין זה מצוה וחובה כשארי מצות.

טו. חדש זה אסור בכל החדש ור"ח להבא ... לחדש חסר ...

קרו אינשי ריש ירחא

היה עומד⁶⁸ באמצע החדש או קודם לו ואמר חדש זה, אסור עד תשלום החדש ומותר ביום ראש חודש הבא, אפילו ראש חדש הבא שני ימים שיום ראשון של ראש חדש הוא לתשלום החדש זה, אפילו הכי מותר, כיון שבלשון בני אדם קורין אותו ראש חדש.

וכל שכן אם נדר לעשות דבר קודם ר"ח שצריך לקיימו קודם יום ראשון של ראש חודש⁶⁹.

⁶⁴ וחיוב משום שחומי חוץ, הכי נמי אין קיום נדרו רצוי לפניו יתברך אלא טוב לו יותר שישאל עליו שמא לא יוכל לקיימו בראוי ויבא לידי מכשול.

⁶⁵ ונראה לי דלענין לכתחלה לנדור נהגו דלא לנדור, אבל אם כבר נדרו נהגין שלא למהות ולגעור במי שנדר שיתיר את נדרו מכה כל המקיימו וכו', והטעם, מאחר שכתב רב אלפס והגאון מר יהודאי שלא להתיר אף נדר, אף על גב שלדינא דגמרא מצוה לשאול, אבל אחר כך בימי הגאונים החמירו שלא להתיר, לכן אנו בזמן הזה מתירין נדרים ושבועות כשירצה הנודר, והוא כמו פשר דבר, כן נראה לי ליישב מנהג העולם, וקל להבין. בית הלל שם

⁶⁶ ויש גאונים הסבורים שלשבועה לא מועיל התרה. ט"ז שם אך בלבוש כתב רק כשנשבע על איזה דבר מצוה

⁶⁷ ערוה"ש שם ו - ה

⁶⁸ שו"ע ונו"כ שם ד

⁶⁹ רמ"א שם

תרומות והנצחות - בנק הדואר ח"ן 22887389 - ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

אם היה עומד בר"ח הראשון ואמר חדש זה, אסור גם מר"ח הראשון ואילך כיון שבלשון בני אדם קורין אותו ר"ח א"כ הוא בכלל החדש של הבא⁷⁰.

מי שנשבע לפרוע לחבירו קודם שיכנס חודש מסויים, לדוגמא שנשבע לפרוע לחבירו קודם שיכנס חודש כסליו, החושש משום חומרת שבועה לפרוע לפני יום הראשון של ר"ח, תבא עליו ברכה⁷¹. אולם אם פרע לו רקביום ר"ח הראשון אינו עובר שעדיין לא נכנס כסליו שלמרות שנקרא ר"ח כסליו, מ"מ אינו נחשב בלשון אנשים מכלל כסליו⁷².

טז. קונם יין שאני טועם יום ... כיום אחד דמי

אמר קונם⁷³ יין שאני טועם יום הרי הוא כאומר שאני טועם יום אחד ואסור בו מעת לעת, ואם אמר קונם יין שאני טועם היום אינו אסור אלא עד שתחשך, בין עומד בתחלת היום או בסופו.

⁷⁰ ש"ך שם יב מרש"י והרא"ש.

⁷¹ דמלשון הר"ן משמע שזהו כבר כסליו

⁷² פ"ת שם א מתשובת רדב"ז החדשות סימן רע"ב

⁷³ שו"ע ונו"כ שם א

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>